

УДК 614.842.

ДОДЕРЖАННЯ ПРАВИЛ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ГАСІННЯ ПОЖЕЖ В ХЛІБНИХ МАСИВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Курепін В.М., канд.екон.наук., доцент
Миколаївський національний аграрний університет

Небезпека виникнення пожеж на хлібних ланах, зернотоках, заготівельних пунктах та елеваторах різко підвищується під час жнив та дозрівання зернових культур. З хлібом буде той, хто завчасно подбає про безпеку і всебічний захист врожаю. Зокрема, йдеться про забезпечення пожежної безпеки у ході зернозбиральної кампанії. Зберегти врожай від вогню – головне завдання для сільгоспвиробників. З метою недопущення пожеж в період збирання врожаю, суворого контролю за додержанням правил пожежної безпеки в хлібних масивах, місцях збирання, переробки, зберігання зерна необхідно забезпечити низку заходів.

При пожежах на хлібних полях вогнем знищуються зростаючі, скошені, укладені у валки або копиці злакові, а іноді сільськогосподарська техніка. Подібні займання нерідко поширюються на трав'яний покрив степів, лісів та будівлі, що розташовані поблизу. Великі площі, які займають хлібні масиви, зазвичай, знаходяться далеко від населених пунктів або водних об'єктів і мають недостатню кількість засобів зв'язку. Ці негативні фактори сприяють поширенню вогню на значні площі й ускладнюють їх гасіння та мають свої особливості.

Хлібні поля займають великі площі та характеризуються наявністю великої кількості спалимих матеріалів у вигляді хлібних злаків у період їх воскової стиглості, поруч можуть знаходитися технічні та інші сільськогосподарські культури, суха трава, кущі, очерет. Усі ці рослини, особливо у суху та жарку погоду, легко займаються та добре горять, тому пожежі на хлібних полях розповсюджуються дуже швидко.

Про пожежу на хлібних полях рятувальники нерідко дізнаються пізно, від працюючих на полі та жителів, які на власні очі бачать дим, у результаті чого вони охоплюють великі площі. Однією з особливістю розвитку пожежі є швидкість розповсюдження вогню, яка сягає 500-600 м\хв у суху погоду високими густими хлібними злаками та травами. Потужними вихровими конвекційними потоками вогонь може перекинутися на значні відстані та легко розповсюджується через перешкоди шириною до 12-15 м.

Аналіз минулорічних подій щодо забезпечення протипожежного захисту при збиранні та зберіганні врожаю свідчить про серйозні недоліки. Причиною подібного становища є висока зношеність

сільськогосподарської техніки, незабезпеченість її іскрогасниками та первинними засобами пожежогасіння [1], низький рівень знань працівниками вимог пожежної безпеки та правил гасіння пожеж, неналежна, а подекуди повна відсутність сторожової охорони та чергування пожежних команд. Значна кількість хлібних масивів не готуються до збирання врожаю. У господарствах схематичні плани протипожежного захисту врожаю не складають. Ці та інші недоліки є результатом незадовільної організації керівників фермерських та сільськогосподарських підприємств.

Пожежі на зернових масивах, на жаль, не рідкість. Саме тому ліквідація пожежі буде залежить від тих, хто знаходиться поруч із загорянням на території зернового поля. Тому дуже важливо знати, як діяти уразі займання поля. По-перше, негайно сповістити про загоряння службу порятунку за телефоном «101» та проінформувати своє керівництво. До приїзду пожежних підрозділів необхідно намагатися самостійно ліквідувати пожежу наявними силами і засобами та пристосованою до гасіння технікою. Негайно вивести за межі поля людей, які залучені до збирання врожаю та зернозбиральну техніку.

Максимально швидко, суворо дотримуючись правил безпеки праці (враховувати напрям вітру, швидкість поширення вогню та інше), задіяти пристосовану для пожежогасіння сільськогосподарську техніку та за допомогою комбайнів, жниварок, трактора з плугом варто влаштувати прокіс перед пожежі, обороти смугою осередок займання [2]. Ефективною перешкодою для поширення вогню є поорані смуги шириною 10 – 15 м. Уздовж поораної смуги в залежності від сили вітру розставляють людей з лопатами, граблями, вилами, мітлами. Вони гасять іскри і палаючі шматки соломи, засипаючи їх землею, затоптуючи і замітаючи, використовуючи первинні засобами гасіння.

Вирішальне значення при виникненні пожежі на хлібних полях має наявність пожежної техніки і сільськогосподарської техніки, пристосованої для гасіння пожежі, добровільних протипожежних формувань і місцевої пожежної охорони. До складу таких формувань можуть бути долучені ветерани ДСНС [3] з багатим досвідом гасіння пожеж, які правильно організують первинні дії свідків пожежі до приїзду пожежних підрозділів.

Невеликі пожежі на хлібних масивах при слабкому вітрі та за відсутності техніки гасять прийомом нахльостування горіння краєм їх периметра. Полум'я, злакові культури, що горять, захльостують (збивають) у бік пожежі, просуваються її периметром та слідкують, щоб не виникло горіння знову. Під час таких пожеж сили та засоби вводять на фронт пожежі з поступовим переходом на фланги і тил.

Якщо пожежа досягла великих розмірів, за допомогою транспортних засобів шляхом об'їзду, негайно організують розвідку

у декількох напрямках. Необхідно визначити межі пожежі, розміри її площі; загрозу від пожежі людям та техніці, які працюють у полі, будовам, польовим станам, масивам злакових культур; наявність перешкод на шляхах поширення вогню; людей і техніки на місці пожежі та ін. Дуже важливо встановити шляхи та способи евакуації людей із небезпечних зон, вирішальний напрямок оперативних дій, кількість необхідних сил та засобів для гасіння, систему зв'язку, порядок сповіщення і доставки людей на місце пожежі, де і які доцільно застосовувати способи, прийоми та засоби гасіння пожежі і як раціонально розподілити людей та техніку для швидкої локалізації пожежі.

Залежно від обстановки на пожежі, швидкості вітру і наявності сил та засобів застосовуються різні способи та прийоми гасіння. На ділянках периметра пожежі, де найбільш інтенсивно розповсюджується вогонь і рельєф місцевості дає змогу проїхати пожежним або пристосованим для гасіння автоцистернам, гасіння здійснюють водою на шляху їх пересування. Коли автоцистерн достатньо на гасіння пожежі скеровують декілька автоцистерн, перша з них буде збивати полум'я, а наступні – ліквідувати осередки горіння, що залишилися. Коли автоцистерн недостатньо або вони не зможуть проїхати на цю ділянку периметра пожежі, доцільно використовувати трактори для оборювання та виготовлення загороджувальних мінералізованих смуг необхідної ширини і одночасно виставляти людей із засобами гасіння, щоб запобігти виникненню осередків горіння за загороджувальною смугою. На тих ділянках, де не зможе пройти техніка, а також у тилу і на флангах, де швидкість розповсюдження вогню та інтенсивність горіння значно нижча, ніж фронтом пожежі, гасіння здійснюють з ранцевих оприскувачів, захльостуванням полум'я по краю горіння та засипанням його ґрунтом.

Мінімізація кількості пожеж та їх наслідків на хлібних масивах, місцях збирання, переробки, зберігання зерна залежить від покращення рівня знань та навичок людей під час пожежі шляхом провадження регулярних інструктажів та практичних навчань на робочих місцях. Зберегти врожай від вогню можна завдяки швидкому оповіщенню про пожежу, використанню ефективних засобів гальмування розвитку й розповсюдження пожежі. Кожна людина має усвідомити, що вона повинна дбати про безпеку полів, і не тому, що це потрібно комусь, а тому, що це, в першу чергу, необхідно їй самій.

Список використаної літератури:

1. Курепін В. М., Курепін Д. В. Державне управління у сфері цивільного захисту та безпеки життєдіяльності в умовах реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади.

Modern Economics. 2020. № 19(2020). С. 94-100.
[URL:http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7419](http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7419).

2. Кулабухова Н. Ю. Безпечна праця, як чинник збереження урожаю // Актуальні проблеми життєдіяльності людини в сучасному суспільстві : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 18-20 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 99-102. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8154>.

3. Курепін В. М., Курепін Д. В. Стратегічні підходи щодо забезпечення активізації виробничої діяльності та охорони праці при вирощуванні високоякісного зерна зернових культур // Актуальні проблеми землеробської галузі та шляхи їх вирішення : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Миколаїв, 4-6 грудня 2019р. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – С. 94 – 97. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6403>.